

Отже, корупція кризового типу, яка торкнулася сучасну Україну, має в основі значний прошарок громадян, позбавлених належної соціальної культури, а отже, під впливом свавілля та ілюзій, що проявляються у формі корупції. Саме відсутність належної політичної, економічної, правової та моральної культури, яку мають громадяни, такі як шведи чи Німеччина, є ґрунтом для корупції в Україні кризового типу. Така корупція становить велику загрозу для української нації, особливо для політичних, економічних, правових, моральних та культурних основ її розвитку. Вищезазначене уявлення про особливість корупції в Україні як кризи кризового типу, яка зачіпає не лише державу, а й громадянське суспільство, визначає, що для ефективної боротьби з корупцією в Україні необхідно розвивати цей тип технологія корупції адекватно.

1. Волянська О. В. Соціокультурний контекст розуміння та сприйняття корупції в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Соціологія. Харків, 2016. № 3. С. 238–243.

2. Скрипник А. В. Системна та несистемна корупція в освіті: ігрова модель. А. В. Скрипник, І. С. Оборська. *Проблеми економіки*. 2016. № 4. С. 273–278.

3. Психологія корупції. Режим доступу: <http://uainfo.org/blognews/1438160917-psihologiya-koruptsiyi.html>.

4. Теоретико-правові засади протидії корупції: науково-аналітична доповідь .Дейнека В. Ф. та ін.: НДІ фінансового права, 2014. 39 с.

Ігор ЗАГОРОДНІЙ

курсант факультет підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Світлана РИЖКОВА

старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ COVID-19

Світ перевернувся з ніг на голову після страшного відкриття – COVID-19, більше відомого нам як «коронавірус». Ніхто не очікував такого різкого спалаху і не розраховував на наслідки пандемії. Кожного дня з непереборною силою змагаються люди, яким мало відомо щось про цю хворобу. COVID-19

своїм впливом також не оминув і сферу правового регулювання цивільно-правових відносин в умовах COVID 19, що й зумовлює актуальність даної теми. Метою даного дослідження є визначення проблем правового регулювання цивільно-правових відносин в умовах COVID-19.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Наукові здобутки в цій сфері відображені в працях таких учених, як: Н. Вапнярчук, Л. Гаращенко, О. Демченко, В. Жернаков, М. Іншин, І. Кисельов, П. Морозов, Я. Свічкарьова, О. Ярошенко та ін.

Пандемія COVID-19 призвела до впровадження режиму надзвичайної ситуації на всій території України, та є однією з найгостріших за останні десятиліття, хоча у всесвітній історії відомі й інші епідемії та режими надзвичайного стану [1, с. 64].

Карантин представляє собою відокремлення та обмеження подорожей людей чи тварин, які могли контактувати з інфекційною хворобою. Особи залишаються під карантин, доки не буде впевненості, що вони не є заразними. У загальному використанні терміни карантин та ізоляція використовуються як взаємозамінні щодо контролю захворюваності. Однак у найсуворішому розумінні ізоляція – це відокремлення хворої особи від здорової до тих пір, поки вона передає захворювання [2, с. 95].

На період дії карантину фізичні особи та фізичні особи-підприємці мають можливість отримати кредитну пільгу або кредитні канікули в банку саме через карантин. Необхідними елементами юридичного складу для отримання такої кредитної пільги є: погіршення фінансового становища позичальника – фізичної особи внаслідок карантину; надання відповідних документів, що підтверджують погіршення фінансового становища позичальника (зокрема документ про звільнення з роботи або скорочення з посади, документ про тимчасове відсторонення від посади, документ, що підтверджує зменшення окладу, навіть документ, який підтверджує захворювання коронавірусом тощо). У кожному індивідуальному випадку банк перевірятиме надані документи та прийматиме відповідне рішення [1, с. 64].

У разі прострочення боржником на період карантину зобов'язань зі сплати платежів він звільняється від відповідальності перед кредитором за таке прострочення, що значно поліпшує стан споживача і не зумовлює боргових зобов'язань, а саме сплати неустойки у вигляді штрафу, пені.

Також у період з 01 березня 2020 р. по 31 травня 2020 р. заборонялося збільшення процентів за користування кредитом з причин, інших ніж передбачені частиною четвертою ст. 1056-1 Цивільного кодексу України. Так, відповідно до частини четвертої статті 1056-1 Цивільного кодексу України у разі застосування змінюваної процентної ставки кредитор самостійно, з визначеною у кредитному договорі періодичністю, має право збільшувати процентну ставку. Водночас кредитор зобов'язаний письмово повідомити позичальника про зміну процентної ставки

протягом 15 календарних днів, що настають за днем, з якого застосовується нова ставка. У разі незгоди позичальника із збільшенням процентної ставки позичальник зобов'язаний погасити заборгованість за договором у повному обсязі протягом 30 календарних днів з дня отримання повідомлення про збільшення процентної ставки.

Статтею 617 Цивільного кодексу України передбачено, що особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили. Ця норма стосується здебільшого договорів про надання послуг, у випадку порушення яких виконавець звільняється від відповідальності, якщо доведе, що належне виконання виявилось неможливим внаслідок непереборної сили [3, с. 127].

Майже всі цивільно-правові договори містять пункт, який звільняє виконавців договору від відповідальності, а саме, якщо має місце форс-мажорна обставина (дія непереборної сили). Виникає питання: чи можна введення карантину вважати за форс-мажорну обставину?

Запровадження карантинних заходів суттєво вплинуло на роботу всіх без винятку бізнесових структур, призвело до призупинення діяльності багатьох підприємств та унеможливило, у більшості випадків, виконання зобов'язань, у тому числі й цивільно-правових.

Договори цивільно-правового та господарсько-правового характеру спрямовуються на їх належне виконання. Зміст ст. 526 Цивільного кодексу України зводиться до того, що договірні зобов'язання між контрагентами повинні виконуватися належним чином. Інакше винна сторона у невиконанні зобов'язання повинна понести відповідальність.

На сьогодні в нашій країні, як і у багатьох країнах світу, склалася ситуація, яка унеможлиблює виконання договірних зобов'язань, пов'язаних із запровадженням країнами загальнонаціональних карантинів у зв'язку із пандемією коронавірусної хвороби.

Майже всі цивільно-правові договори містять пункт, який звільняє виконавців договору від відповідальності, а саме, якщо має місце форс-мажорна обставина (дія непереборної сили) [4, с. 240].

Одним із важливих питань є участь у судових засіданнях. Так, під час карантину учасник засідання бере участь у відеоконференції з судом із залученням власних приладів / технічних засобів. Це є не новим для нас, оскільки учасникам, які у зв'язку із станом здоров'я чи іншими обставинами, відповідно до клопотання дозволяється знаходитися під час слухання судової справи через відеозв'язок. Доступ до судового засідання осіб, які не є учасниками процесу по даній справі, може бути обмежений, якщо участь у цьому засіданню становитиме загрозу життю чи здоров'ю особи. Недоліком є те, що не зрозуміло, як буде проводитися запис судової справи та чи об'єктивно буде проводитися судочинство.

Необхідно звернути увагу і на таку форс-мажорну обставину, як

природне явище. Наприклад, несприятливі метеорологічні умови, якщо вони виявилися причиною прострочення в доставці пасажирів, багажу або вантажу, звільняють авіаційного перевізника від відповідальності згідно із спеціальним правилом Повітряного кодексу.

Під час тимчасово запровадженого стану пандемії, авіапростір для перельоту пасажирів закритий, а отже, авіаційний перевізник не відповідальний за те, що певна кількість пасажирів не змогла прибути з іншої країни в Україну, оскільки після початку запровадження карантину, держава, а зокрема Президент України, закликав всіх повернутися в належні строки, коли це було доступно та можливо. Усі, хто з якихось причин не здійснив повернення на батьківщину, самостійно відповідальні дії щодо повернення [3, с. 127].

Отже, на підставі вищезазначеного, в умовах пандемії має значення не тільки її наслідки стосовно виконання вже укладених договорів, а й правильне визначення умов знову укладених договорів. Наскільки довго триватиме кризова ситуація з COVID-19 поки незрозуміло, ситуація постійно змінюється, державами вводяться нові обмежувальні заходи, організації та підприємці також змушені враховувати нові реалії економічної діяльності, в тому числі і невизначеність ситуації. У такій обстановці особливо важливим стає правильний розподіл ризиків між контрагентами.

1. Рассомахіна О. Правосуб'єктність фізичних осіб в умовах карантину. *Публічне право. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2020. № 3. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2020/03\(110\)/8.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2020/03(110)/8.pdf).

2. Дзюбенко О. Л. Поняття карантину та його співвідношення з суміжними категоріями. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО».* Випуск 30, 2020. URL : <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/16327>.

3. Фрончко В. Пандемія Коронавірусу як форс-мажорна обставина щодо виконання договірних зобов'язань. *Актуальні проблеми правознавства.* 2 (22)/2020. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38768/1/%D0%A4%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%BA%D0%BE.pdf>.

4. Мельник О.О. Зміна та розірвання договору у випадку дії обставин форс-мажору внаслідок пандемії. *Часопис Київського університету права* 2020/4. URL : <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/573/545>.